

פה בלבד, ולא כמלוה בשטר.

וההבדל בין מלוה בשטר למלוה על פה הוא לענין הזכות לגבות מקרקעות הלוה אם הן נמכרו לאדם אחר.

קרקעות אלו נקראות "נכסים משועבדים", ומלוה בשטר נגבה אפילו מנכסים משועבדים. אך מלוה על פה אינו נגבה אלא מנכסים שברשות הלוה עצמו, ולא מנכסים משועבדים.⁽¹⁴⁾

ואילו שטרי חוב **המאוחרין**, שהתאריך הכתוב בהם הוא לאחר ההלוואה — **כשרין!**

ואם היו מונים את שנת כל מלך ומלך לפי היום שהתחיל למלוך בו, יש חשש שמא הדיינים שהשטר בא לפניהם, ישכחו את התאריך המדוייק שהתחיל בו המלך למלוך, ולא ידעו אם השטר שהגיע לפניהם הוא מוקדם או מאוחר.

כגון: שטר שבא לפני הדיינים, וכתוב בו שההלוואה היתה בחודש כסלו בשנה השלישית למלך. והעדים החתומים על השטר אומרים כי בשעה שהם חתמו על השטר לפי בקשת הלוה, הם לא ראו את

ההלוואה, ואין הם זוכרים אם ההלוואה היתה לפני כתיבת השטר או אחריו, אבל הם זוכרים שההלוואה היתה בתמוז, בשנה השלישית למלך.

הרי, אם הדיינים לא זוכרים את התאריך שבו התחיל המלך למלוך, אי אפשר להם לדעת אם השטר מוקדם, ופסול, או מאוחר, וכשר.

שהרי, אם המלך התחיל למלוך לאחר כסלו ולפני תמוז, נמצא כי חודש תמוז, שבו נעשתה ההלוואה, הוא לפני כסלו שבו נכתב השטר [ודבר זה הוא בכל שנות המלך הזה]. והרי השטר הזה שטר מאוחר, וכשר הוא.

אבל אם המלך התחיל למלוך לאחר תמוז ולפני כסלו, נמצא שכסלו מוקדם לתמוז בכל שנות המלך הזה, והרי השטר מוקדם, ופסול הוא.⁽¹⁵⁾

ולכן, תיקנו חכמים, שיהיה יום קבוע בשנה למנין שנות המלכים. ותאריך זה לא ישכח מהדיינים.⁽¹⁶⁾

תנו רבנן:

16. פירשנו את הגמרא כאן על פי שיטת רש"י, ולמדנו מדבריו שני חידושים:

א. שטר שהעדים חתמו עליו בתאריך הכתוב בו, אבל הלוה לא לזה בו מיד אלא לאחר זמן, הרי הוא פסול, מפני שאין גובים מהנכסים המשועבדים אלא משעת ההלוואה. ומאחר שהתאריך הכתוב בשטר הרי הוא קודם להלוואה, יש לחשוש שמא יגבו בשטר שלא כדין [מנכסים משועבדים], והרי הוא פסול.

ב. במקום שיש ספק אם השטר מוקדם או

לפני ההלוואה הרי הוא פסול. וראה להלן בהערה.

14. כך כתוב ברש"י בספרים שלפנינו. אבל תוספות הביאו שרש"י בבבא מציעא עב א כתב ששטר מוקדם פסול לגמרי ואין גובים בו אפילו מנכסים "בני חורין" [נכסים שברשות הלוה עצמו] וחלקו על דבריו. ועיין תוספות שם והגהת הב"ח על רש"י כאן [אות א].

15. ראה להלן בהערה הבאה.